

Eski Kıtanın Yeni Azınlıkları: Euroskeptizm¹ ve Eurabia² Kavramlarıyla Mülteci Krizine Bakmak

Cansu Arısoy*

Napolyon Dönemi'nden beri hiçbir ülkeye savaş ilan etmemiş olan İsviçre, ülkeyi oluşturan 26 kantonu ile dünyanın en iyi işleyen konfederasyonu olarak örnek gösterilir ve İngilizce, Almanca, İtalyanca ve Romans dillerini konuşan tüm vatandaşlarına eşit davranılan ve demokrasi ve insan hakları konusunda diğer ülkelerin izinde olduğu bir ülke iken 29 Kasım 2009'da ülke sınırları içinde minarelere getirdiği yasakla tüm dünyayı şaşkınlık içinde bırakmıştır.

O tarihe kadar ülkedeki Müslüman nüfus tarafında toplum içinde düzensizlik çıkarıldığına dair hiçbir olay kayıtlara geçmemiş olduğundan çok kültürlülüğün güdücü bir faktör olduğu bu politik çağda, minare krizi İsviçre'nin dünya çapındaki imajını ciddi şekilde etkilemiştir. Haber kaynaklarına göre 2009 yılına kadar ülke genelinde sadece dört olan minare sayısı, nüfusu 8 milyon olan İsviçre'de yaşayan yaklaşık 400 bin Müslüman göz önüne alınırsa düşük bir rakam sayılmaktadır. (Switzerland Votes on Muslim Minaret Ban, 2009)

Kendi ülkelerinde ödeyecekleri yüksek vergilerden kaçan zengin göçmenlere de ülke sınırlarını açmasıyla bilinen İsviçre aynı zamanda Birleşmiş Milletler bünyesinde pek çok uluslararası organizasyona ev sahipliği yapmaktadır. Bu nedenle İsviçre'de yaşayan Müslüman azınlığa "içerdeki düşman" muamelesi yapılarak, minarelerin şeriat simgesi olarak adlan-

dırılıp yasaklanması Euroskeptizm ve Euroabia kavramlarının en çarpıcı örneklerinden olagelmıştır.

Avrupa Korkusunda Haklı mı? Yoksa Bu Paranoya mı?

Avrupa kıtası en önemli göç noktalarından biri olarak karakter değiştirmiştir. Öyle ki; Hansen'e göre Doğu Avrupa toplumları entegrasyon kavramıyla yüzleşmekte olan çok kültürlü ülkeler haline almaktadır. (2002, s.260) Pettigrew Avrupa'nın göçmenlerinin 7 milyonunu Müslümanların oluşturduğunu, geri kalanının ise Afrika, Karayipler, Uzak Doğu ve Güney Amerika kökenli olduğunu belirtir. (1998, s.78) Bu yeni Avrupalı grupların kabul görerek vatandaşlık almaları ise yıllar sürmektedir.

Entegrasyon ve uyum kavramları her zaman ev sahibi toplumların azınlıklara karşı pozitif bir tutum takınmalarını sağlamamaktadır: "Bu durum pek çok yönden iki tarafı keskin bir kılıçtır." (Dijkstra, Geuijen ve Ruijter A., 2001, s.56) Bu düşünceye göre: "Dayanışma, sosyal kontrol ve hatta grup normlarının üstün kılınması" "iç birlik" tarafından tetiklenmektedir. Aynı zamanda "güçlü iç birlik dışarda kalana karşı düşmanlık yaratabilir. Bu da güçlü bir yabancı düşmanlığı ya da aşırı durumlarda daha kötü sonuçlar doğurabilir." (Dijkstra, vd., 2001)

Bu düşünceye paralel olarak eski kıtanın yeni azınlıkları yerli halktan gelen direnç

*Beykent
ÜniverBeykent
Üniversitesi,
Siyaset Bilimi
ve Uluslararası
İlişkiler Doktora
Öğrencisi

başta olmak üzere pek çok problemle karşılaşmaktadır. Örneğin İsviçre’de en çarpıcı şekilde gözlenen tepki sağ kanat ulusalcı İsviçreli Halkın Partisi (Swiss People’s Party) lideri Walter Wobman’dan gelmiştir. Wobman aynı zamanda minare yasağının da mimaridir.

İstatistiki olarak 1970’ten beri İsviçre’de 400,000’den fazla Müslüman yaşamakta, 200 camii ve 4 minare bulunmaktadır. Makalenin girişinde de belirtildiği üzere İsviçre’de yaşayan Müslüman azınlık tarafından gerçekleştirilen hiçbir şiddet vakası kayıt altına alınmamıştır. İşin aslı bu ülkede İslam hiçbir dönemde pek görünür olmamıştır. Aslında tüm gerginlik “masum bir çocuk karikatürü” gibi görünen bir afişle başlamıştır:

Bir kara koyunun arkasında üç beyaz koyun... Çizim hayvanları gülermiş gibi göstermekteyken fark ediyorsunuz ki üç beyaz koyun aslında İsviçre bayrağının üstünde durmaktadır. Beyazlardan bir tanesi siyah renkte olanı arka bacaklarının kurnaz bir fiskeyle İsviçre bayrağının dışına doğru tekmelemektedir. (Switzerland: Europe’s Heart of Darkness, 2007)

Bu posterin yayınlanmasından sonra minareleri füze şeklinde resmeden ve burka giymiş bir kadını da füzelerin yanına konuşturarak başka bir poster yayınlayan İsviçre’nin imajı azınlıklar açısından oldukça negatif bir hal almıştır.

Bununla birlikte 2015 yılının Kasım ayından itibaren burka giyen kadınların 6500 £ (İsviçre frangı) ceza ödeyecekleri yasanın da İsviçre Parlamentosu tarafından onaylanmasıyla minare yasakları yine gündeme gelmiştir. Minare yasağı 2009 yılında % 57.5’lik bir oy oranıyla kabul edilmişken, Avrupa’da gerçekleşen terör olaylarının da yarattığı panikle burka giymeyi yasaklayan kanun İsviçre’nin İtalyanca konuşulan kantonu tarafından önerilmiş ve ülke çapında onaylan-

mış durumdadır. Böylece “dünyanın en eski bağımsız demokrasilerinden birinin kalbinde yeni ırkçılığın ve yabancı düşmanlığının şeytani sembolü” (Sani, 2013, s.198) olarak kabul edilen bir afişle başlayan bu gerginliğin başlıca hedefi İslamcı köktendinciler olagelmektedir.

Müslüman gruplara karşı İsviçre Parlamentosu’ndan çıkan oylar Avrupa’daki anti-İslamcı eğilimi gösteren örneklerdendir. Ancak demokratik küresel yönetimlerde azınlıklara karşı tolerans en öncelikli gerekliliklerden olup, Weldon’a göre: “Tolerans, özgürlük ve eşitlik gibi değerler, liberal demokratik öğretinin başlıca prensipleridir. Bu öğreti, sakıncalı bulunsa veya hoş gitmese bile siyasi, sosyal ve ekonomik hayata tam katılım için vatandaşlarının haklarını korumayı gerekli görmektedir.” (Weldon, 2006, s.31)

Özellikle 11 Eylül sonrası Avrupalılar arasında tetiklenen Müslüman korkusu üzerine Carr, Avrupa’nın Araplaşma korkusunun altını çizen “Eurabia” (Carr, 2006, s.1) kavramını ortaya koymuştur. Bu kavram Avrupa’nın Eurabia isminde bir İslam kolonisine dönüşeceği korkusuna verilen isimdir. Eurabia Avrupa’nın “lanetli ve çökmekte olan bir kıta” olduğunu düşünen bireylerce oldukça etkili bulunmaktadır. (a.g.e)

Eurabia kavramını literatüre ilk sokan kişinin İsviçre’de yaşayan Mısır doğumlu bir İngiliz vatandaşı olan Giselle Litmann olması da durumu oldukça ilginç bir hale getirmektedir. Litmann’a göre Eurabia, “Avrupalı politikacılar ve Arap dünyası arasında Avrupa’nın İslamlaşması için oluşturulan gizli bir projedir.” (Carr, 2006, s.6) Ancak bu komplo teorisi ne yazık ki Müslümanların kendilerinden tümüyle zıt değerlere sahip olduğunu düşünen Batılı toplumlar arasında Xenophobia olarak adlandırılan yabancı düşmanlığına ve İslamofobiye dönmüştür. Carr’a

göre Littmann “İslam’ın kültürel başarılarına karşı küçümseyici bir tavır takınmakta ve İslam’ı barbar, asalak ve baskıcı bir din” olarak görmektedir. (a.g.e)

Paris’te 129 kişinin ölümüne neden olan katliamdan sonraki günlerde bir grup Avrupalı politikacı, terör olaylarını, çoğunluğu Müslüman olan ülkelerindeki savaştan kaçarak sığınma talebinde bulunan mültecileri daha fazla kabul etmeme konusunda bir fırsat olarak görmektedir. Mültecilere karşı duyulan kuşku ve korku, Paris saldırganlarının Suriye pasaportu taşıdıklarının söylentisi yayılmaya başladığı zaman daha şiddetlenmiştir.

Bu eski kıta, Orta Doğu ve Kuzey Afrika’da savaşın böldüğü ülkelerinden kaçıp Avrupa Birliği’ne sığınmak için gelen mülteci dalgasına karşı sert bir duruş sergilemektedir. Avrupa, mülteci sayısının 2015’in ilk dokuz ayında AB sınır ajansı Frontexin verilerine göre 710,000 olmasıyla çok ciddi bir mülteci krizi ile boğuşmak zorunda kalmıştır. Buna göre AB Bakanları tarafından 2015 yılının Eylül ayında 160,000 mültecinin bir kota sistemi içinde dağıtılması öngörülmüştür. (Victory of Eurosceptic Party, 2015)

Ancak Paris’teki terör saldırıları bu karara da darbe vurmuştur. Avrupa’da süregelen mülteci krizinin 2015’in Kasım ayında Polonya’da gerçekleşen parlamento seçimlerine etkisi büyük olmuştur. Seçimlerden sağ kanat Euroskeptik Hukuk ve Adalet Partisi (Prawo i Sprawiedliwość) galip ayrılmıştır. Paris’teki saldırılardan hemen sonra ise mülteci dalgasını durdurmak için en hızlı tepki gösteren ülke muhafazakâr Polonya olmuştur.

İntihar bombacılarının Paris’i ve tüm dünyayı sarsan eylemlerinin üzerinden henüz 24 saat geçmişken, Polonya’nın Euroskeptik Avrupa İlişkileri Bakanı Konrad Szymanski yaptığı açıklamada; “AB çapında kabul edilmiş olan mülte-

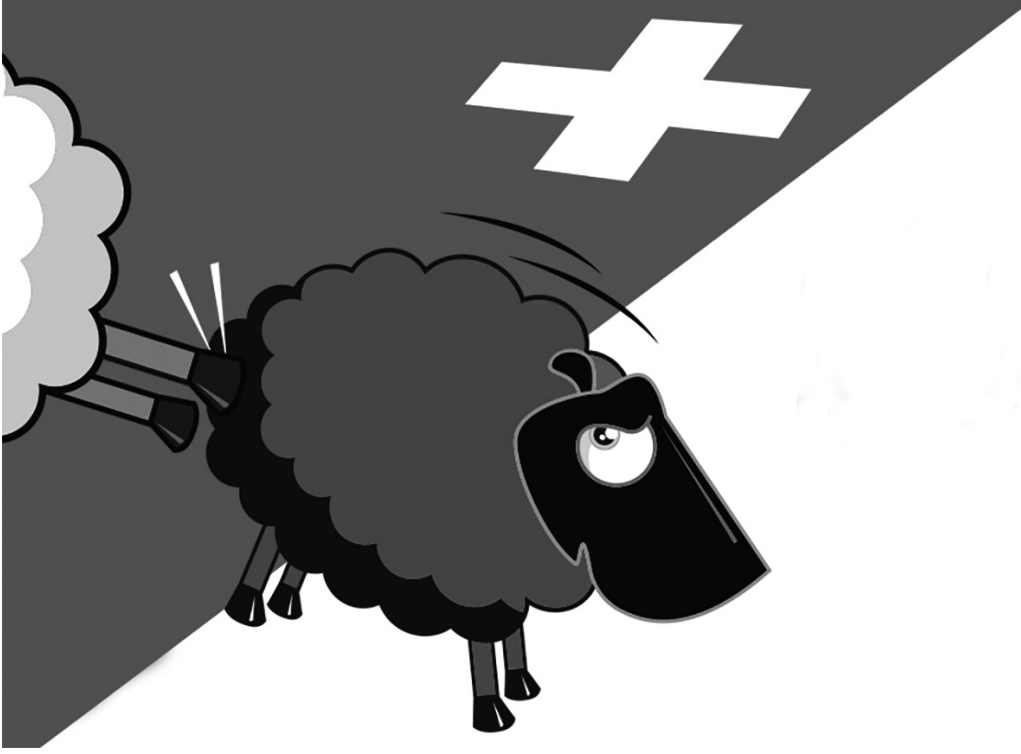
cilerin Avrupa’ya yerleşmesi hakkında konulan kotadan geri çekileceklerini” açıklamıştır. Szymanski devamla; “Paris’teki trajik olayların ardından, mültecilerin Avrupa Birliği ülkelerine yerleştirilmesini öngören AB kararını kabul edecek siyasi olanağın bulunduğunu düşünmüyorum.” demiştir.

Saldırıları Avrupa’nın göçmen krizi politikalarının derin bir revizyona ihtiyacı olduğu anlamına gelmektedir.” (Cowburn , 2015) Buna ek olarak Macaristan Başbakanı Viktor Orban teröristlerin, Avrupa’ya girmek için süregelen kriz ortamını suistimal ettiklerinin altını çizmiştir.

Avrupa’da göçmenlere karşı geliştirilen bu şüpheli durum nedeniyle pek çok kişi yabancı düşmanlığının önünün alınamayacağından korku duymaktadır. Bunun bir nedeni de yabancılara karşı nefret geliştiren bireylerin IŞİD gibi silahlı grupların üyesi olan kişilerle, gerçekten savaşın trajedisinden kaçmış olan mülteciler arasındaki ayrımı yapamamasından kaynaklanmaktadır. “İşkencenin Kaldırılması için Hıristiyan Hareketi” (Action by Christians for the Abolition of Torture) başkanı Eve Shahshahani Avrupa’nın göçmenlerle olan ilişkisini şu sözlerle özetlemiştir: “Bundan sonra Avrupa’da göçmen ve yabancı olmak gitgide daha çok zorlaşacaktır.” (Safdar, 2015)

Günümüzde ırkçı şiddetin ve ayrımcılığın en güçlü hissedildiği biçimlerden biri İslamofobi olagelmektedir. Ancak İslam dinine karşı geliştirilen bu korkunun tanınmaması AB’nin bu kavrama karşı güçsüz ve savunmasız kalmasına neden olmaktadır:

Müslüman kadınların restoranlarda oturamadıkları ve sokaklarda şiddete uğradıkları bir ülke düşünün. Burası Müslüman olduğunu gösteren şekilde sakal bırakan erkeklerin sanki vebalymış gibi bir tavrı görmeden veya hakarete uğra-

madan metroya binemedikleri bir yer. Camilerin her hafta tahrip edildiği, Müslüman mezarlıklarının her ay bozulduğu bir ülke hayal edin. Şimdi bütün bu olayların son yıllarda Avrupa'da gerçekleştiğini düşünün. Fransa'daki The Collective Against Islamophobia (CCIF) 2013 yılında 691 İslam karşıtı hareket kayıt etmiştir (2012 yılına oranla bu rakam %47 daha fazladır), bu olaylarda kadınlar %78 oranıyla baş kurbandır. Birleşik Krallık'ın en büyük polis gücü Metropolitan Police, 2013'te 500 tane İslam karşıtı nefret suçu kayda geçirmiştir. (Cerulus, 2014)

Günümüzde göçmenler, özellikle Müslümanlar, Avrupa toplumları tarafından potansiyel tehdit olarak görülmektedir. İsviçre'deki yasaklar Müslümanların Batı dünyası tarafından yeniden kodlanmasının provoke edici bir örneğidir. Müslümanların ötekileştirilmesi İslam ve Batı dünyasının arasındaki ikiliğe dikkat çekmektedir. Bu ayrımcılığın sonucu olarak ulus-devletlerin sınırlarıyla kesişerek büyüyen bir küresel uçurum açılmaktadır. Aynı zamanda korkunç Türk tarzı fante-

ziler Eurabia kâbusunu daha da büyüten, itici bir İslam imajı ve göçmenlere karşı şiddetli bir düşmanlık hissi yaratmaktadır. Avrupa'daki son terör olaylarıyla daha da büyüyen İslam'ın Avrupa'yı ele geçireceği korkusunun kökleri ilk Müslüman fetihlerinin gerçekleştiği 7. yüzyıla kadar uzanmakta olduğundan yakın gelecekte bu endişenin sona ereceğini bekleyemeyiz.

Eurabia savunucuları ve Euroskeptikler, Müslümanlara ve diğer azınlıklara karşı takındıkları kibirli tavır ile İslam'la birlikte diğer dinlerden gelen göçmenlerin gelenekleriyle Avrupa tarihine yaptıkları katkıları ve Avrupa kültürünü zenginleştirdiklerini de görmezden gelmektedir.

Avrupa'nın Kaybettiği Değerleri: Uluslarüstüçülük ve Çoğulculuk

Suriye'deki savaştan kaçan ve yarısından fazlasını kadın ve çocukların oluşturduğu yaklaşık 500,000 mültecinin başlıca sığınma durakları Türkiye ve Lübnan olmaktadır. Uluslararası Göç Örgütü'nün (International Organization for Migration) verilerine göre 500,000 sığınmacının

büyük çoğunluğu 2015 yılı itibariyle Avrupa'ya varmış durumdadır. Ancak elbette bu rakamlar ihtiyatlı tahminler olmaktadır zira pek çok mülteci sınırları geçerken kayıt altına alınmamakta ve kaçak olarak ülkelere giriş yapmaktadır. Örneğin Birleşmiş Milletlerin verilerine göre sadece ekim ayında 218,000 mülteci Akdeniz üzerinden Avrupa'ya geçmiştir. Böyle bir dönemde ulusötecilik (transnasjonalizm) kavramı Avrupa'nın entegrasyon politikasını şekillendirmekte büyük önem kazanmaktadır. Bugünün politik dünyasında demokrasi ve çok ulusluluk küresel bir ihtiyaçtır. Rumford'a göre: "Vatandaşlık, haklar ve özgürlük artık ulus-devletin çok ötesinde kavramlardır; bireyler ve gruplar kendi vatanlarında bulamadıkları uluslararası haklar, özgürlükler ve yasal yollar ile iletişim kurmayı gittikçe daha kolay bulmaktadır." (Rumford, 2003, s.338)

Avrupa Birliği üyesi olmamasına rağmen birlikle demokrasi, eşitlik ve dayanışma gibi aynı değerleri taşıyan İsviçre, liberal kanadının kabul edip etmemesi fark etmeden uygulamaya koymuş olduğu Müslüman azınlıkları hedef alan yasaklarla en sakin görünen demokrasilerin altında bile yabancılara karşı derin bir şüphe yattığının; dolayısıyla Euroskeptizmin en çarpıcı örneklerinden olagelmıştır. Bu sorunu çözümlenebilecek yol ise kolay olmamakla beraber tüm vatandaşlar için eşit ve açık diyalogdan geçmektedir. Böylece azınlıkların kimlikleri, uluslararası yönetimi benimsemiş olan çok kültürlü Avrupa refah devletlerine ait küresel toplumların üyeleri olarak güçlenecektir.

21. yüzyılın siyaset yapma biçimi kültürel değerler konusunda hassas ve farklılıklara saygılı bir yönetim şeklini benimsemek üzerine kurulmuştur. Sonuç olarak bu kapsamda İsviçre, Fransa ve Polonya gibi ülkelerin göçmenlere uyguladığı sert politikalar bu değerleri benimseyen bireyler tarafından şaşkınlıkla ve tepkiyle

karşılanmaktadır.

Yaşadığımız dünyada çoğulculuk, tolerans, demokrasi, vatandaşlık, bölgecilik, çok kültürlülük gibi kavramların önemi her ne kadar artıyor olsa da bu kavramlar, sivil toplum için problematik kalmaya devam etmektedir. Buna paralel olarak Avrupa'da azınlıklara karşı çarpıcı bir şekilde ön yargı, etnik ve dinsel ayrımcılık göze çarpmaktadır. Avrupa devletlerinin göçmenlere gösterdiği tepkilerin özellikle psiko-sosyal metotlar kullanarak derinlemesine analiz edilmesi gereklidir. Çünkü bu tip yabancı düşmanlığı içeren tepkiler refah toplumlarında gruplar arası çatışmayı tetikleyen ve ciddi sosyo-politik problemlerin varlığına işaret eden tavrılardır.

Uluslararası politikalar ve çoğulculuğun şekil verdiği AB sivil toplumunda, AB'nin kalbine yerleşmiş İsviçre, Fransa ve Polonya'nın Eurabia korkusu ile göçmenlere karşı takındıkları tavır, küresel arenada yabancı düşmanlığını tetiklemektedir. Çoğulculuğun durgun ve cansız Avrupa popülasyonuna dinamizm getireceği bir gerçektir.

Ancak görünen odur ki artan terör olaylarıyla birlikte Avrupa topraklarına akan mülteci dalgası gitgide daha güçlü bir hoşnutsuzluk yaratacak ve eski kıtanın söz konusu ülkeleri sınırlarını yeni azınlıklara kapatarak; dağlarla çevrili yıpranmış ve yaşlı ülkeler olarak var olmaya devam edecektir.

Kaynakça

Carr, M. (2006): 'You Are Now Entering Eurabia', Race and Class. Cilt: 48, sayı: 1, s:1

Cerulus, L. (2014) It's time to take action against Islamophobia in Europe <http://www.euractiv.com/sections/languages-culture/its-time-take-action-against-islamophobia-europe-308389> Erişim tarihi: 19 Ocak 2016

Cowburn, A. (2015) Poland says it cannot accept migrants under EU quotas, following attacks in Paris
<http://www.independent.co.uk/news/world/europe/poland-plans-to-backtrack-on-migrant-commitment-following-attacks-in-paris-a6734521.html>
Erişim tarihi: 19 Ocak 2016

Dijkstra, S. Geuijen, K. Ruijter A. (2001): 'Multiculturalism and Social Integration in Europe' in *International Political Science Review* (2001), Vol 22, No. 1, p.56.

Hansen, R. (2002): 'Globalization, Embedded Realism, and Path Dependence: The Other Immigrants to Europe' in *Comparative Political Studies*. Vol. 35 No. 3, April, p. 260.

Switzerland Votes on Muslim Minaret Ban (2009)
<http://news.bbc.co.uk/2/hi/8384835.stm> Erişim tarihi: 19 Ocak 2016

Pettigrew, F. T. (1998) 'Reactions Toward the New Minorities of Western Europe', *Annu. Rev. Sociol.* Cilt: 24, p.78.

Rumford, C. (2003): 'Resisting Globalization?: Turkey-EU Relations and Human and Political Rights in the Context of Cosmopolitan Democratization', *International Sociology*. Cilt: 18, sayı: 2, s: 388.

Safdar, A. (2015) Europe anti-refugee rhetoric swells after Paris attacks
<http://www.aljazeera.com/>

[news/2015/11/europe-anti-refugee-rhetoric-paris-attacks-151116205423294.html](http://www.aljazeera.com/news/2015/11/europe-anti-refugee-rhetoric-paris-attacks-151116205423294.html)
Erişim tarihi: 19 Ocak 2015

Sani, S. (2013) *Hatred for Black People*. Xlibris LLC.

Switzerland: Europe's heart of darkness? (2007)
<http://www.belfasttelegraph.co.uk/news/world-news/switzerland-europes-heart-of-darkness-28062699.html> Erişim tarihi: 19 Ocak 2016

Victory of Eurosceptic Party in Polish Elections Linked to Refugee Crisis (2015)
<http://sputniknews.com/analysis/20151027/1029194484/poland-eurosceptic-elections-refugee.html>
Erişim tarihi: 19 Ocak 2015

Weldon, A. S. (2006): 'The Institutional Context of Tolerance for Ethnic Minorities: A Comparative Multilevel Analysis of Western Europe', *American Journal of Political Science*, Cilt: 50, sayı: 2, Nisan 2006, s. 331.

Notlar

1. Avrupa Birliği ve Avrupa entegrasyonuna karşı duyulan şüphe
2. Avrupa'nın İslam kolonisi olacağı anlamına gelen siyasi neolojizm